

FFURFLEN ASESU EFFAITH AR GYDRADDOLDEB SY'N CYNWYS DYLETSWYDD ECONOMAIDD-GYMDEITHASOL

(Wedi'i diweddarau: Mawrth 2021)

Cyfeiriwch at y canllawiau Asesu Effaith ar Gydraddoldeb cyfredol wrth gwblhau'r ddogfen yma. Pe hoffech chi gael arweiniad pellach, ffoniwch y Garfan Amrywiaeth a Chynhwysiant ar 01443 444529.

Rhaid cwblhau asesiad effaith ar gydraddoldeb ar ddechrau unrhyw gynnig i sicrhau bod tystiolaeth gadarn yn cael ei hystyried wrth wneud penderfyniadau. Bydd y ddogfennaeth yma'n helpu'r Cyngor i wneud penderfyniadau gwybodus, effeithiol a theg wrth sicrhau cydymffurfiad ag ystod o ddeddfwriaeth berthnasol, gan gynnwys:

- Rheoliadau Deddf Cydraddoldeb 2010 (Dyletswyddau Statudol) (Cymru) 2011.
- Dyletswydd economaidd-gymdeithasol – Adrannau 1 i 3 o Ddeddf Cydraddoldeb 2010.

Bydd y ddogfen yma hefyd yn cyfrannu at ein dyletswyddau i greu Cymru sy'n fwy cyfartal sy'n rhan annatod o:

- Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Mae canllawiau ['Mapio'r Dyletswyddau - Cymru sy'n fwy cyfartal'](#) yn tynnu sylw at aliniad ein dyletswyddau mewn perthynas â'r ddeddfwriaeth uchod.

ADRAN 1 - MANYLION Y CYNNIG

Swyddog Arweiniol: Steffan Gealy

Cyfarwyddwr Gwasanaeth: Wendy Edwards

Gwasanaeth: Gwasanaethau Cymuned

Dyddiad: 21/4/22

1.a) Beth ydych chi'n ei asesu o ran effaith?

Strategaeth/Cynllun	Ail-Fodelu Gwasanaeth / Cau Gwasanaeth	Polisi/Gweithdrefn	Arfer	Gwybodaeth/Datganiad Swydd
☒	☐	☐	☐	☐

1.b) Beth yw enw'r cynnig?

Strategaeth Hybu'r Gymraeg 2022-27

1.c) Nodwch drosolwg o'r cynnig gan ddarparu unrhyw ddolenni ategol i adroddiadau neu ddogfennau.

Mae'n ofynnol i'r Cyngor baratoi Strategaeth Bum Mlynedd i hwyluso a hybu'r Gymraeg yn y sir o dan Safon 145 yr Hysbysiad Cydymffurfio sydd wedi'i gyhoeddi dan adran 44 o Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011. Cafodd y Strategaeth Bum Mlynedd gyntaf ei chymeradwyo yn 2016 a'i chyhoeddi ar wefan y Cyngor ar 30 Hydref 2016. Cafodd y Strategaeth hon ei hadolygu a chafodd y Cynllun Gweithredu cysylltiedig ei asesu gan sefydliad allanol (Nico Cyf) yn unol â gofynion strategol.

Dyma'r ail Strategaeth Bum Mlynedd sy'n manteisio ar y gwaith y mae'r Cyngor a'i bartneriaid wedi'i wneud i hybu a hwyluso'r Gymraeg yn ystod y pum mlynedd diwethaf.

Yn rhan o'r Strategaeth, mae'n ofynnol i'r Cyngor bennu targed canrannol ar gyfer cynyddu neu gynnal nifer y bobl sy'n siarad Cymraeg yn ein hardal erbyn diwedd y cyfnod 5 mlynedd dan sylw.

Y weledigaeth yw datblygu Rhondda Cynon Taf yn sir gwbl ddwyieithog; Bwrdeistref Sirol lle mae modd i drigolion fyw, gweithio a chwarae, yn ogystal â chael mynediad at y gwasanaethau a'r cymorth sydd eu hangen arnyn nhw drwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg.

Bydd y Strategaeth hon yn parhau i ganolbwyntio ar y 3 phrif thema genedlaethol sydd wedi'u nodi isod:

Thema 1: Cynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg (gan ganolbwyntio ar drosglwyddo iaith yn y teulu; y blynyddoedd cynnar; addysg statudol; addysg ôl-orfodol; y gweithlu addysg, adnoddau a chymwysterau)

Thema 2: Ehangu'r defnydd o'r Gymraeg (gan ganolbwyntio ar y gweithle; gwasanaethau, defnyddio'r Gymraeg yn gymdeithasol)

Thema 3: Creu amodau ffafriol – seilwaith a chyd-destun (yn benodol yn y gymuned a'r economi; diwylliant a'r cyfryngau; Cymru a'r byd ehangach; technoleg ddigidol; seilwaith ieithyddol; cynllunio iaith; gwerthuso a gwaith ymchwil)

Mae'r Strategaeth wedi bod yn destun ymgynghoriad cyhoeddus ar-lein ac wyneb yn wyneb ac mae'r adborth yma, yn ogystal â'r argymhellion sydd wedi'u nodi yn y gwerthusiad o'r Strategaeth flaenorol a'r Cynllun Gweithredu blaenorol, wedi'u hadlewyrchu yn y ddogfen.

Nid oes modd i'r Cyngor gyflawni amcanion y Strategaeth ar ei ben ei hun. Bydd holl bartneriaid y Cyngor yn chwarae rôl allweddol wrth gyflawni'r ail strategaeth hon, ac o ganlyniad i hynny bydd holl feysydd gwasanaeth y Cyngor yn cael eu hannog i feithrin perthynas â'r partneriaid sydd wedi'u nodi yng Nghynllun Gweithredu'r Strategaeth er mwyn cyflawni'r targedau yma.

1.d) Amlinellwch ble mae deddfwriaeth neu sbardunau eraill fel cod ymarfer yn effeithio ar gyflawni'r cynnig yma.

Mae'r deddfwriaeth a'r sbardunau canlynol wedi dylanwadu ar Strategaeth Hybu'r Gymraeg:

- Mae Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 yn rhoi statws swyddogol i'r Gymraeg yng Nghymru ac roedd y Mesur yma wedi sefydlu swydd Comisiynydd y Gymraeg. Mae rôl y Comisiynydd yn cynnwys hybu a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg. Roedd y mesur wedi sefydlu'r egwyddorion cyffredinol sy'n nodi na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg yng Nghymru, ac y dylai pobl yng Nghymru allu byw eu bywydau drwy gyfrwng y Gymraeg os ydyn nhw'n dymuno gwneud hynny.

Bydd Strategaeth Hybu'r Gymraeg RhCT yn sicrhau bod yr egwyddorion yma yn cael eu gweithredu yn RhCT.

Mae'r Mesur hefyd yn gosod safonau ar gyrff gwahanol. Bwriad y safonau hyn yw rhoi effaith gyfreithiol i statws swyddogol y Gymraeg yng Nghymru.

- Is-ddeddfwriaeth sy'n cynnwys rhestr o safonau y mae modd i Gomisiynydd y Gymraeg eu gosod ar bob corff perthnasol yw Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 1) 2015. Mae'r Comisiynydd wedi llunio Cod Ymarfer ar gyfer Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 1) 2015 ac mae modd ei ddefnyddio fel canllaw i gefnogi'r broses o weithredu'r safonau. Derbyniodd Cyngor RhCT ei Hysbysiad Cydymffurfio gan Gomisiynydd y Gymraeg yn 2015. Roedd yr Hysbysiad Cydymffurfio yma'n nodi pa safonau y mae gofyn i'r Cyngor gydymffurfio â nhw a dyddiad cydymffurfio ar gyfer y safonau hynny.

Mae Safon 145 yn ei gwneud hi'n ofynnol i'r Cyngor ysgrifennu a chyhoeddi strategaeth a chynllun gweithredu bob 5 mlynedd. Mae Safon 146 yn ei gwneud hi'n ofynnol i ni asesu'r strategaeth ar ddiwedd y pum mlynedd, gan gynnwys:

(a) asesu i ba raddau y mae'r Cyngor wedi dilyn y strategaeth ac wedi bodloni targedau sydd wedi'u pennu,

(b) cyhoeddi'r asesiad hwnnw ar ein gwefan, gan sicrhau ei fod yn cynnwys yr wybodaeth ganlynol:

(i) nifer y siaradwyr Cymraeg yn ein hardal, a'u hoedran;

(ii) rhestr o'r gweithgareddau a drefnwyd neu a ariannwyd yn ystod y 5 mlynedd flaenorol er mwyn hybu'r defnydd o'r Gymraeg.

- Cymraeg 2050 yw Strategaeth Genedlaethol Llywodraeth Cymru i gyrraedd miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050. Y weledigaeth yw y bydd y Gymraeg yn ffynnu erbyn y flwyddyn 2050, bydd nifer y siaradwyr Cymraeg wedi cyrraedd miliwn, a bydd y Gymraeg yn cael ei defnyddio ym mhob agwedd ar fywyd. Ymhlith y rheiny sydd ddim yn siarad Cymraeg mae ewyllys da ac ymdeimlad o berchnogaeth tuag at yr iaith a chydabyddiaeth gan bawb o'i chyfraniad i ddiwylliant, cymdeithas ac economi Cymru.

Mae Strategaeth Hybu'r Gymraeg RhCT yn cyd-fynd â'r weledigaeth hon ac yn cynnwys y 3 blaenoriaeth a'r meysydd ffocws sydd wedi'u hamlinellu yn y ddogfen hon.

- 'Mwy na geiriau' yw fframwaith strategol Llywodraeth Cymru ar gyfer gwella gwasanaethau iaith Gymraeg ym meysydd iechyd, gwasanaethau cymdeithasol a gofal cymdeithasol. Lansiwyd y fframwaith gwreiddiol yn 2012, a diweddarwyd y fframwaith yn 2016. Mae'r ddogfen yn nodi bod iaith ac iechyd yn mynd law yn llaw a bod modd i ansawdd y gofal gael ei effeithio'n anffafriol os nad oes modd i'r person gyfathrebu yn ei d(d)ewis iaith. Ei nod yw sicrhau bod anghenion ieithyddol

siaradwyr Cymraeg yn cael eu diwallu ac un o'i amcanion, sy'n cyd-fynd â'r Strategaeth Hybu'r Gymraeg 2022/27 arfaethedig, yw cynyddu'r defnydd o'r Gymraeg mewn gweithleoedd iechyd a gofal cymdeithasol.

- Bydd Strategaeth Hybu'r Gymraeg yn cyfrannu at nifer o'r nodau Llesiant a nodwyd yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol 2015 gan gynnwys:

- Cymru sy'n fwy cyfartal;
- Cymru iachach
- Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu

- Mae'r Strategaeth Hybu'r Gymraeg yn adlewyrchu blaenoriaethau a nodwyd yn Fframwaith 'Mwy na Geiriau' Llywodraeth Cymru ar gyfer

- Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (2014)

- Mae'r Strategaeth Hybu'r Gymraeg yn cyd-fynd â Rhaglen Lywodraethu 2021-26 Llywodraeth Cymru sy'n ymrwymo i:

- Ddeddfu i gryfhau a chynyddu ein darpariaeth mewn addysg Gymraeg.
- Ehangu cyfran y gweithlu addysg sy'n gallu addysgu a gweithio drwy gyfrwng y Gymraeg.
- Parhau i symud tuag at filiwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050

- Mae'r Gymraeg yn thema drawstoriadol yng Nghynllun Corfforaethol y Cyngor ac yn effeithio ar y tri phrif flaenoriaeth:

- sicrhau bod pobl yn annibynnol, yn iach ac yn llwyddiannus.
- creu lleoedd y mae pobl yn falch o gael byw, gweithio a chwarae ynddyn nhw.
- galluogi Ffyniant, creu'r cyfle i bobl a busnesau fod yn arloesol, yn entrepreneuriaidd ac i gyflawni eu potensial a ffynnu.

- Mae yna gysylltiad agos a rhyngberthynas rhwng Strategaeth Hybu'r Gymraeg RhCT a Chynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg 2022-2032, mae'r ddwy ddogfen yn canolbwyntio ar gynyddu nifer y plant sy'n mynychu addysg cyfrwng Cymraeg a datblygu a defnyddio eu sgiliau Cymraeg ym mhob ysgol yn ogystal â mewn lleoliadau yn y gymuned.

1.e) Amlinellwch pwy mae'r cynnig yma'n effeithio arno:

- Defnyddwyr Gwasanaeth
- Gweithwyr
- Y Gymuned Ehangach

ADRAN 2 - PRAWF SGRINIO - A OES ANGEN ASESIAD EFFAITH AR GYDRADDOLDEB LLAWN?

Caiff sgrinio ei defnyddio i benderfynu a yw'r fenter yn cael effeithiau cadarnhaol, negyddol neu niwtral ar grwpiau gwarchoddedig. Lle mae effeithiau negyddol yn cael eu nodi ar gyfer grwpiau gwarchoddedig rhaid cynnal Asesiad Effaith ar Gydraddoldeb llawn.

Rhowch gynifer o fanylion â phosibl ynglŷn â sut y bydd y cynnig yn effeithio ar y grwpiau canlynol. Efallai na fydd hyn yn negyddol o reidrwydd, ond gallai effeithio ar grŵp sydd â nodwedd unigol mewn ffordd benodol.

Rheoliadau Deddf Cydraddoldeb 2010 (Dyletswyddau Statudol) (Cymru) 2011

Mae Dyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cyngor roi "sylw dyledus" i'r angen i gael gwared ar wahaniaethu, aflonyddu ac erledigaeth anghyfreithlon; hybu cyfle cyfartal rhwng gwahanol grwpiau; a meithrin cysylltiadau da rhwng gwahanol grwpiau. Rhowch ddull croestoriadol ar waith wrth gydnabod y gallai fod gan unigolyn fwy nag un nodwedd warchoddedig.

<u>Nodweddion Gwarchoddedig</u>	A fydd y cynnig yn cael unrhyw effeithiau cadarnhaol, negyddol neu niwtral	Nodwch fanylion yr effaith	Pa dystiolaeth sydd wedi'i defnyddio i ategu'r safbwynt yma?
Oedran (<i>Grwpiau oedran penodol h.y.</i>)	Cadarnhaol	Pob oedran: Mae'r Strategaeth Hybu'r Gymraeg yn sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg yn	Mae Cynllun Cydraddoldeb Strategol RhCT 2019/22 yn

<u>Nodweddion Gwarchoddedig</u>	A fydd y cynnig yn cael unrhyw effeithiau cadarnhaol, negyddol neu niwtral	Nodwch fanylion yr effaith	Pa dystiolaeth sydd wedi'i defnyddio i ategu'r safbwynt yma?
<i>pobl ifainc neu bobl hŷn</i>		<p>RhCT. O ganlyniad i hynny, bydd y Strategaeth o fudd i bob trigolyn sy'n nodi'r Gymraeg fel ei (d)dewis iaith ar gyfer cyfathrebu. Mae'n amlygu'r gwaith fydd yn cael ei wneud gan wasanaethau'r Cyngor a'u partneriaid i sicrhau cynifer o gyfleoedd ag sy'n bosibl, o fanteisio ar wasanaethau'r Cyngor drwy'r Gymraeg i ddarparu gweithgareddau cymdeithasol a diwylliannol.</p> <p>Mae'r Strategaeth yn eang iawn ac yn canolbwyntio ar 3 thema allweddol:</p> <ul style="list-style-type: none"> - cynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg - cynyddu defnydd o'r Gymraeg - creu amodau sy'n annog pobl i ddefnyddio'r Gymraeg <p>Pobl hŷn:</p> <p>Trwy sicrhau bod y Cyngor a'i bartneriaid yn ystyried y Gymraeg yn rhan o'r gwasanaethau a'r wybodaeth sy'n cael eu darparu, a'r gweithgareddau sy'n cael eu cynnal, bydd modd sicrhau bod yr anghenion sydd gan bobl hŷn er mwyn ymgysylltu â gweithgareddau drwy gyfrwng y Gymraeg yn cael eu bodloni. Bydd hyn yn lleihau arwahanrwydd cymdeithasol ac unigrwydd ymhlith y grŵp oedran yma.</p>	<p>amlinellu ymrwymiad y Cyngor i ddarparu arweinyddiaeth gymunedol gref a gwasanaethau effeithiol ar gyfer pobl Rhondda Cynon Taf er mwyn eu galluogi nhw i gyflawni eu potensial ac i ffynnu.</p> <p>Sgiliau Cymraeg Trigolion RhCT yn ôl Cyfrifiad 2011:</p> <p>Yn gallu darllen Cymraeg 18.2% Yn gallu ysgrifennu Cymraeg 16.7% Yn gallu deall Cymraeg ar lafar 23.5%</p> <p>Fodd bynnag, roedd yr Arolwg Blynyddol o'r Boblogaeth a gynhaliwyd ym mis Medi 2020 yn nodi bod 19.3% o ymatebwyr yn RhCT wedi dweud eu bod nhw'n gallu siarad Cymraeg.</p>

<u>Nodweddion Gwarchoddedig</u>	A fydd y cynnig yn cael unrhyw effeithiau cadarnhaol, negyddol neu niwtral	Nodwch fanylion yr effaith	Pa dystiolaeth sydd wedi'i defnyddio i ategu'r safbwynt yma?
		<p>Plant a Phobl Ifainc:</p> <p>Bydd y Strategaeth yn cynyddu nifer y cyfleoedd sydd ar gael i blant a phobl ifainc fanteisio ar addysg drwy gyfrwng y Gymraeg, o oedran cyn-ysgol, hyd at addysg gynradd ac uwchradd, gan sicrhau ein bod ni'n rhoi'r dechrau gorau posibl mewn bywyd iddyn nhw. Mae'n cyd-fynd â'r Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg sydd hefyd yn sicrhau bod disgyblion mewn ysgolion cyfrwng Saesneg yn cael mynediad at gyfleoedd i ddysgu Cymraeg a chyfleoedd eraill yn y Gymraeg.</p> <p>Ar hyn o bryd mae 7,233 o ddisgyblion yn RhCT yn mynychu ysgolion cynradd ac uwchradd cyfrwng Cymraeg. Yn ogystal â hyn, roedd 505 o ddisgyblion mewn ysgolion cyfrwng Saesneg wedi sefyll arholiad TGAU Cymraeg (iaith gyntaf) ac roedd 1,708 o ddisgyblion wedi sefyll arholiad TGAU Cymraeg (ail iaith). Felly mae yna nifer sylweddol o blant a phobl ifainc sy'n rhugl yn y Gymraeg, neu sydd bron yn rhugl yn y Gymraeg. Mae'n bwysig, felly, bod modd iddyn nhw ddefnyddio'r sgiliau yma y tu hwnt i'r ysgolion.</p>	<p>Roedd Asesiad Llesiant Cwm Taf a gafodd ei gynnal yn 2017 gan Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Cwm Taf er mwyn llywio Cynllun Llesiant Cwm Taf 2018-2023 yn cydnabod bod y profiadau o deimlo'n unig ac yn ynysig, a llai o ymdeimlad o berthyn yn faterion pwysig iawn i bobl yn ein cymunedau. Mae modd i ddiffyg mynediad at wasanaethau a gweithgareddau yn newis iaith rhywun waethygu teimladau o unigrwydd ac unigedd.</p> <p>Mae'r Athro Ellen Bialystok wedi dadlau dros fanteision dwyieithrwydd ac yn y papur ymchwil: Bilingualism: Consequences for Mind and Brain https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/</p>

<u>Nodweddion</u> <u>Gwarchoddedig</u>	A fydd y cynnig yn cael unrhyw effeithiau cadarnhaol, negyddol neu niwtral	Nodwch fanylion yr effaith	Pa dystiolaeth sydd wedi'i defnyddio i ategu'r safbwynt yma?
		<p>Bydd y Strategaeth yn sicrhau bod rhagor o gyfleoedd i blant a phobl ifanc ddefnyddio eu sgiliau Cymraeg y tu allan i'r ysgol, er enghraifft trwy wella mynediad at ddarpariaeth gwyliau a gweithgareddau allgyrsiol yn Gymraeg. Dywedodd 65.2% o'r bobl a ymatebodd i'r ymgynghoriad cyhoeddus a gynhaliwyd mewn perthynas â'r strategaeth arfaethedig eu bod nhw am weld mwy o ddarpariaeth leuenctid cyfrwng Cymraeg. Nododd ychydig o dan 60% bwysigrwydd cynyddu darpariaeth y blynyddoedd cynnar sydd ar gael yn Gymraeg.</p> <p>Bydd y Cynllun Gweithredu a fydd yn cyflawni'r Strategaeth yn cefnogi partneriaid Cymraeg i ddatblygu a chryfhau Fforwm leuenctid y Gymraeg fel bod gan bobl ifainc gyfle i leisio'u barn ynghylch nodi anghenion a dyheadau mewn perthynas â'r cyfleoedd sydd ar gael iddyn nhw ddefnyddio'r Gymraeg mewn cyd-destunau gwahanol.</p> <p>Mae cam gweithredu arall sy'n cefnogi defnydd cynyddol o'r Gymraeg ymhlith pobl ifainc yn cynnwys cydweithio â phartneriaid i ddatblygu a hyrwyddo ystod ehangach o lwybrau dysgu cyfrwng Cymraeg i fyd gwaith, hyfforddiant, prentisiaethau a chyfleoedd addysg uwch/bellach ar gyfer pobl 14-19 oed.</p>	<p>articles/PMC3322418/ mae hi'n trafod y cysylltiad rhwng dwyieithrwydd a lles gwybyddol, gan nodi bod dwyieithrwydd yn cael effaith dawel ar ein bywydau fel oedolion ond yn chwarae rôl bwysicach wrth i ni fynd yn hŷn, gan ein hamddiffyn rhag dirywiad gwybyddol, cysyniad y cyfeirir ato fel "sgiliau gwybyddol wrth gefn".</p> <p>Trwy weithredu'r Strategaeth hon, bydd y Cyngor a'i bartneriaid yn creu rhagor o gyfleoedd ar gyfer pobl hŷn er mwyn sicrhau bod modd iddyn nhw barhau i ddefnyddio'r sgiliau yma. Mae'r data o Arolwg Cenedlaethol 2019/20 Llywodraeth Cymru yn cefnogi hyn. Yn ôl y data, dim ond rhwng 53% a 55% o bobl hŷn sy'n siarad Cymraeg oedd wedi nodi'u bod nhw'n defnyddio'r iaith bob dydd. Mae hyn yn cefnogi'r angen am gyfleoedd ychwanegol yn ein</p>

<u>Nodweddion</u> <u>Gwarchodedig</u>	A fydd y cynnig yn cael unrhyw effeithiau cadarnhaol, negyddol neu niwtral	Nodwch fanylion yr effaith	Pa dystiolaeth sydd wedi'i defnyddio i ategu'r safbwynt yma?
		<p>Mae astudiaethau wedi dangos bod plant dwyieithog yn gwneud yn well na phlant uniaith mewn sawl maes. Mae'n cynyddu ymwybyddiaeth o ddiwyllianau eraill ac yn golygu ei bod hi'n haws i ddysgu trydedd iaith. (10 Benefits of Being Bilingual - www.babbel.com/en/magazine/the-many-benefits-of-being-bilingual).</p> <p>Mae ymchwil a arweiniwyd gan yr Athro Andrew Henley o Brifysgol Aberystwyth yn dangos bod modd i weithwyr sy'n gallu siarad Cymraeg a Saesneg ennill cyflog sydd rhwng 8% a 10% yn fwy na'u cydweithwyr uniaith Saesneg. (Earnings and Linguistic Proficiency in a Bilingual Economy - Papur gan yr Athro Andrew Henley: http://fmwww.bc.edu/repec/res2003/Henley.pdf)</p> <p>Mae'r seicoieithydd, yr Athro Ellen Bialystok o Brifysgol Efrog, Toronto, wedi nodi ei bod hi'n amhosib dweud a yw dwyieithrwydd yn gwella canlyniadau arholiadau plentyn gan fod sawl ffactor gwahanol yn effeithio ar hyn. Fodd bynnag, meddai'r Athro Bialystok: 'no study has shown it (bilingualism) harms performance- considering the very many social and cultural benefits to knowing another</p>	<p>cymunedau er mwyn iddyn nhw ddefnyddio'r iaith.</p> <p>Mae data o Arolwg Cenedlaethol Cymru 2019/20 Llywodraeth Cymru yn nodi bod pa mor aml y mae unigolion yn defnyddio'r iaith yn amrywio yn ôl oedran. Roedd mwy na dwy ran o dair o blant 3-15 oed sy'n siarad Cymraeg yn siarad Cymraeg bob dydd, dyma'r grŵp oedran â'r cyfraddau uchaf – mae'n debygol iawn bod hyn adlewyrchu'r ffaith eu bod nhw'n defnyddio'r Gymraeg yn yr ysgol.</p> <p>Roedd y cyfraddau isaf ar gyfer defnyddio'r Gymraeg bob dydd ymhlith oedolion ifanc – roedd 45% o bobl ifanc 16-29 oed sy'n siarad Cymraeg yn siarad Cymraeg bob dydd. Mae diffyg cyfleoedd i ddefnyddio'r iaith yn eu cymunedau a diffyg gweithgareddau cymdeithasol</p>

<u>Nodweddion</u> <u>Gwarchoddedig</u>	A fydd y cynnig yn cael unrhyw effeithiau cadarnhaol, negyddol neu niwtral	Nodwch fanylion yr effaith	Pa dystiolaeth sydd wedi'i defnyddio i ategu'r safbwynt yma?
		language, bilingualism should be encouraged.' (BBC Future - The Amazing Benefits of Being Bilingual).	wedi'u nodi fel rhesymau posibl, ac mae'r Strategaeth yn bwriadu mynd i'r afael â rhai o'r rhwystrau sy'n atal pobl rhag defnyddio'r iaith. Mae manteision ac effaith gadarnhaol dwyieithrwydd a dysgu/defnyddio'r Gymraeg ar gyfer pob grŵp oedran wedi'u hamlygu mewn papur gan Colin Baker, Rapporteur Group: 'The advantages of bilingualism in Welsh and English', mae'r papur yn cynnwys ymchwil academaidd rhyngwladol.
Anabledd <i>(pobl sydd ag anableddau gweladwy ac anweladwy neu gyflyrau iechyd tymor hir)</i>	Cadarnhaol	Bydd y strategaeth yn: - sicrhau y bydd modd i bobl o bob oed sydd ag ystod o anableddau gyrchu'r wybodaeth a'r cyngor sydd eu hangen arnyn nhw yn Gymraeg yn eu fformat dewisol, gan gynnwys defnyddio isdeitlau Cymraeg ar fideos ar gyfer y cyhoedd (gan ddibynnu ar gapasiti a thechnoleg) yn ogystal â defnyddio'r dechnoleg sain berthnasol (e.e. dolenni clyw) ar gyfer pobl fyddar a thrwm eu clyw. Bydd	Mae pwysigrwydd cyfathrebu effeithiol ym maes gofal iechyd wedi'i sefydlu ers blynyddoedd lawer - er enghraifft, mae hyn wedi'i nodi mor gynnar â 1993 yn rhan o Adroddiad gan y Comisiwn Archwilio. Pwysleisiodd adroddiad a gyhoeddwyd gan y Cyngor Meddygol Cyffredinol ym 1998

<u>Nodweddion</u> <u>Gwarchoddedig</u>	A fydd y cynnig yn cael unrhyw effeithiau cadarnhaol, negyddol neu niwtral	Nodwch fanylion yr effaith	Pa dystiolaeth sydd wedi'i defnyddio i ategu'r safbwynt yma?
		<p>hyn o bosibl yn gwella'r gofal y maen nhw'n ei dderbyn a'u deilliannau iechyd;</p> <p>- cefnogi'r fframwaith 'Mwy na Geiriau' gan sicrhau bod gan staff y Cyngor a darparwyr a gomisiynir mynediad at gyfleoedd i ddysgu Cymraeg fel bod modd iddyn nhw gyfathrebu yn Gymraeg gyda'r rhai yn eu gofal;</p> <p>- sicrhau bod mwy o weithgareddau cyfrwng Cymraeg yn cael eu darparu gan wasanaethau'r Cyngor a'i bartneriaid, gan leihau'r ymdeimlad o unigrwydd ac arwahanrwydd, gwella'u llesiant a chynyddu'r ymdeimlad o berthyn yn eu cymunedau;</p> <p>Mae hybu dwyieithrwydd a chreu amgylchedd lle mae cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg yn rheolaidd yn cael effaith gadarnhaol ar iechyd a lles yn y tymor hwy, mae hyn yn arbennig o bwysig i bobl sydd eisoes â chyflyrau iechyd.</p> <p>Yn ogystal â hynny, mae dwyieithrwydd gydol oes yn ein hamddiffyn rhag dechreuad clefyd Alzheimer. (http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3033609/)</p> <p>Rhyngblethedd - Anabledd ac Oedran:</p>	<p>bwysigrwydd cyfathrebu effeithiol o ran galluogi cleifion i wneud penderfyniadau gwybodus.</p> <p>Yng nghyd-destun iechyd a gofal cymdeithasol, mae modd i ddiffyg gwasanaethau Cymraeg gael ei ystyried fel methiant o ran bodloni anghenion sylfaenol. Mae rhai grwpiau wedi'u nodi fel grwpiau sydd ag angen hyd yn oed yn fwy sylfaenol am ddarpariaeth gwasanaeth Cymraeg, dyma'r grwpiau hynny:</p> <ul style="list-style-type: none"> - plant a phobl ifainc - pobl hŷn - pobl ag anawsterau dysgu - defnyddwyr gwasanaethau Iechyd Meddwl. - gwasanaethau Dementia - gwasanaethau strôc - gwasanaethau iaith a lleferydd <p>Mae rhai o'r gwasanaethau uchod yn cael eu darparu gan y Cyngor</p>

<u>Nodweddion</u> <u>Gwarchoddedig</u>	A fydd y cynnig yn cael unrhyw effeithiau cadarnhaol, negyddol neu niwtral	Nodwch fanylion yr effaith	Pa dystiolaeth sydd wedi'i defnyddio i ategu'r safbwynt yma?
		<p>Bydd y Strategaeth yn cael effaith gadarnhaol ar bobl hŷn a phobl anabl. Mae pobl hŷn yn fwy tebygol o fyw mewn cartrefi preswyl nag eraill. Mae'n hollbwysig felly bod y cartrefi hyn yn cydnabod pwysigrwydd iaith fel rhan o'r gofal sy'n cael ei ddarparu. Bydd y Strategaeth a'r Cynllun Gweithredu a fydd yn cyd-fynd â hi yn cefnogi gwasanaethau'r Cyngor sy'n darparu gofal cymdeithasol i sicrhau bod y Gymraeg wedi'i gwreiddio'n llawn.</p>	<p>neu'r darparwyr y mae'r Cyngor yn eu comisiynu ac mae'r Strategaeth yn amlinellu sut y byddwn ni'n parhau i sicrhau bod y Cyngor yn cyflawni ei gyfrifoldebau yn y meysydd yma.</p> <p>Mae Erthygl 13 o'r Siarter Ewropeaidd ar gyfer Ieithoedd Rhanbarthol neu Ieithoedd Lleiafrifol yn sefydlu egwyddor ac yn nodi 'social care facilities such as hospitals, retirement homes and hostels offer the possibility of receiving and treating in their own language persons using a regional or minority language which are in need of care on grounds of ill-health, old age or for other reasons.'</p> <p>Mae ymchwilyr wedi canfod bod nifer fawr o fanteision yn gysylltiedig â siarad mwy nag un iaith gan gynnwys adferiad cyflymach yn dilyn strôc ac oedi</p>

<u>Nodweddion Gwarchodedig</u>	A fydd y cynnig yn cael unrhyw effeithiau cadarnhaol, negyddol neu niwtral	Nodwch fanylion yr effaith	Pa dystiolaeth sydd wedi'i defnyddio i ategu'r safbwynt yma?
			dechreuad dementia. (Gaia Vince 12/8/2016 - The amazing benefits of being bilingual). Mae'r ymchwil yma wedi derbyn cefnogaeth fawr - www.ed.ac.uk/news/2015/stroke-191115 .
Ailbennu Rhywedd <i>(unrhyw un sydd â hunaniaeth rhywedd neu fynegiant rhywedd yn wahanol i'r rhywedd a neilltuwyd iddo adeg ei enedigaeth gan gynnwys hunaniaethau anneuaid)</i>	Cadarnhaol	<p>Yn ogystal â darparu'r cyfleoedd sy'n cael eu creu gan y Strategaeth hon ac sy'n berthnasol i bobl eraill - rhagor o gyfleoedd i gael mynediad at gyfleoedd dysgu a gweithgareddau cyfrwng Cymraeg ac ati - mae hyn yn cael ei ystyried yn fantais ychwanegol ar gyfer y bobl sydd â'r nodwedd hon.</p> <p>Gall ailbennu rhywedd gynnwys amrywiaeth o ymyriadau meddygol ac fel y nodir uchod mae Llywodraeth Cymru ac ystod eang o arbenigwyr meddygol ac eraill yn cydnabod y cysylltiad uniongyrchol rhwng ansawdd gofal a darparu gwasanaethau yn newis iaith y claf.</p> <p>Er nad yw'r Strategaeth hon yn uniongyrchol berthnasol i'r Gwasanaeth Lechyd, bydd yn effeithio ar y cymorth a'r cyngor y mae gwasanaethau'r Cyngor yn eu darparu i'r bobl â'r nodwedd warchodedig hon, gan gynnwys cyfeirio pobl at ffynonellau gwybodaeth perthnasol a'r cyngor sydd ar gael yn y Gymraeg lle bo'n briodol.</p>	<p>Cynllun Cydraddoldeb Strategol RhCT 2019-2022</p> <p>Dyletswydd Sector Cyhoeddus</p> <p>Fframwaith 'Mwy Na Geiriau'</p>

<u>Nodweddion Gwarchodedig</u>	A fydd y cynnig yn cael unrhyw effeithiau cadarnhaol, negyddol neu niwtral	Nodwch fanylion yr effaith	Pa dystiolaeth sydd wedi'i defnyddio i ategu'r safbwynt yma?
Priodas a Phartneriaethau Sifil <i>(pobl sy'n briod neu mewn partneriaethau sifil)</i>	Cadarnhaol	Bydd y Strategaeth yn cael effaith gadarnhaol ar bobl yn y categori yma drwy greu rhagor o gyfleoedd iddyn nhw ddefnyddio'u sgiliau Cymraeg, dysgu Cymraeg os ydyn nhw'n dymuno gwneud hynny a chael mynediad at wasanaethau'r Cyngor yn Gymraeg. Yn fwy penodol, bydd y Strategaeth yn cael effaith gadarnhaol ar bobl yn y categori yma gan y byddan nhw'n parhau i allu priodi neu gael seremoni sifil yn swyddfa'r Cofrestrydd trwy gyfrwng y Gymraeg os dyna yw eu dewis.	Cynllun Cydraddoldeb Strategol RhCT 2019-2022
Beichiogrwydd a Mamolaeth <i>(Menywod sy'n feichiog / ar gyfnod mamolaeth)</i>	Cadarnhaol	Bydd pobl â'r nodweddion gwarchodedig hyn yn elwa o'r Strategaeth hon drwy gael: - mynediad at gyngor a chymorth gan wasanaethau perthnasol y Cyngor, gan gynnwys darpariaeth Cymraeg os yw hynny'n well ganddyn nhw; - mynediad at gyrsiau Cymraeg yn ystod oriau gwaith os ydyn nhw'n cael eu cyflogi gan y Cyngor, neu yn y gymuned gan un o'n partneriaid os nad ydyn nhw'n cael eu cyflogi gan y Cyngor; - mynediad at wybodaeth a chyngor mewn perthynas â darpariaeth y blynyddoedd cynnar ac opsiynau o ran ysgolon yn Gymraeg yn ogystal â mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg ar gyfer eu plant os oes angen;	Mae mynediad at wybodaeth a chyngor yn newis iaith yr unigolyn, fel y nodwyd yn flaenorol, yn hanfodol bwysig ar gyfer iechyd a lles, yn enwedig yn ystod cyfnod beichiogrwydd a mamolaeth. Fframwaith 'Mwy na Geiriau' Rhieni di-Gymraeg sy'n anfon eu plant i ysgolion cyfrwng Cymraeg yn rhannu'r effaith gadarnhaol y mae hyn wedi'i chael https://meithrin.cymru/news/mudia-d-meithrin-yn-rhyddhau-fideo-i-

<u>Nodweddion Gwarchoddedig</u>	A fydd y cynnig yn cael unrhyw effeithiau cadarnhaol, negyddol neu niwtral	Nodwch fanylion yr effaith	Pa dystiolaeth sydd wedi'i defnyddio i ategu'r safbwynt yma?
		<p>- mynediad at weithgareddau cymdeithasol a diwylliannol, gan gynnwys sesiynau rhieni a babanod yn Gymraeg ac ati.</p> <p>Bydd Cynllun Gweithredu Strategaeth Hybu'r Gymraeg yn ystyried yr argymhellion a amlinellwyd yng ngwaith ymchwil: Astudiaeth ansoddol o gredoau, ymddygiadau a rhwystrau sy'n effeithio penderfyniadau rhieni o ran gofal plant ac addysg gynnar. Mae'n archwilio sut nad yw mamau'n cyrchu'r ddarpariaeth y mae ganddyn nhw'r hawl i'w derbyn. Byddwn ni'n ystyried canfyddiadau ac argymhellion y gwaith ymchwil er mwyn llywio ein gwaith o dargedu rhieni a rhannu gwybodaeth â nhw wrth ddatblygu Cynllun Gweithredu Hybu'r Gymraeg.</p> <p>Mae modd gweld Adroddiad Ymchwil Hughes, Buddug a Jones, Kathryn (2021) yma: https://llyw.cymru/sites/default/files/statistics-and-research/2021-01/astudiaeth-ansoddol-o-gredoau-ymddygiadau-a-rhwystau-syn-ffeithio-penderfyniadau-rhieni-o-ran-gofal-plant-ac-addysg-gynnar.pdf</p>	<p>ddenu-rhieni-di-gymraeg-i-addysg-gymraeg/</p> <p>https://llyw.cymru/sites/default/files/statistics-and-research/2021-01/astudiaeth-ansoddol-o-gredoau-ymddygiadau-a-rhwystau-syn-ffeithio-penderfyniadau-rhieni-o-ran-gofal-plant-ac-addysg-gynnar.pdf</p>
Hil	Cadarnhaol	Gall pobl o bob hil ddysgu Cymraeg ym mhob lleoliad addysgol – o leoliadau cyn-ysgol, lleoliadau oedran ysgol	Cynllun Cydraddoldeb Strategol RhCT 2019/22

<u>Nodweddion</u> <u>Gwarchoddedig</u>	A fydd y cynnig yn cael unrhyw effeithiau cadarnhaol, negyddol neu niwtral	Nodwch fanylion yr effaith	Pa dystiolaeth sydd wedi'i defnyddio i ategu'r safbwynt yma?
<i>(grwpiau ethnig neu o dras h.y. grwpiau'r lleiafrifoedd ethnig, Sipsiwn, Roma a Theithwyr)</i>		<p>statudol, lleoliadau ôl-16 a lleoliadau addysg i oedolion yn lleol drwy'r ddarpariaeth Cymraeg i Oedolion a/neu drwy ddarpariaeth ar-lein.</p> <p>Mae erthygl ar wefan newyddion BBC Cymru yn amlygu parodrwydd a llwyddiant ffoaduriaid sy'n dysgu Cymraeg fel iaith ychwanegol i'r rhai y maen nhw eisoes yn gyfarwydd â nhw. (www.bbc.co.uk/news/uk-Wales/59795982)</p> <p>Roedd nifer y bobl sy'n dysgu'r Gymraeg wedi cynyddu i 1.3miliwn yn ystod y cyfyngiadau symud, ac mae hyn o ganlyniad i hygyrchedd y deunydd yma. (www.bbc.co.uk/news/uk-wales-52890175)</p> <p>Gwelodd Duolingo gynnydd o 44% yn nifer y bobl oedd yn dysgu Cymraeg ar ei ap ac roedd ei adroddiad yn 2020 yn nodi mai'r Gymraeg oedd yr iaith sy'n tyfu cyflymaf yn y DU.</p> <p>Mae dysgu ieithoedd ychwanegol yn cael effaith gadarnhaol ar unigolion o ran eu gallu i gyfathrebu ag eraill. Mae dysgu iaith hefyd yn golygu bod modd i'r unigolyn edrych ar y byd mewn ffordd wahanol ac yn galluogi'r unigolyn i ddatblygu ymwybyddiaeth o ddiwylliannau eraill a gwerthfawrogiad o'r manteision sy'n gysylltiedig â byw mewn cymunedau amrywiol.</p>	<p>Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg 2022-2032</p> <p>Dyletswydd Sector Cyhoeddus</p>

<u>Nodweddion Gwarchoddedig</u>	A fydd y cynnig yn cael unrhyw effeithiau cadarnhaol, negyddol neu niwtral	Nodwch fanylion yr effaith	Pa dystiolaeth sydd wedi'i defnyddio i ategu'r safbwynt yma?
		<p>Mae Llywodraeth Cymru wedi ychwanegu dysgu am amrywiaeth mewn cymunedau, yn enwedig hanes pobl Du, Asiaidd a Lleiafrifoedd Ethnig, at y Cwricwlwm i Gymru. Mae disgwyl i'r Cwricwlwm gael ei gyflwyno o fis Medi 2022, yn dilyn blynyddoedd o waith datblygu gan athrawon a gweithwyr proffesiynol eraill o fyd addysg.</p> <p>Felly, bydd y Strategaeth arfaethedig yn cael effaith gadarnhaol ar bobl o hiliau eraill mewn sawl ffordd:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bydd yn galluogi'r rhai sy'n dysgu Cymraeg i ymarfer eu sgiliau a chymryd rhan mewn gweithgareddau yn eu cymunedau lleol, ac felly'n lleihau arwahanrwydd cymdeithasol a gwella cydlyniant cymunedol; - bydd yn sicrhau bod pobl o gymunedau lleiafrifoedd ethnig yn cael eu targedu yn rhan o'r Cynllun Cyfathrebu a Marchnata a fydd yn cael ei ddatblygu i hyrwyddo manteision bod yn ddwyieithog; - bydd yn helpu pobl i ddatblygu dealltwriaeth ehangach o wahanol ddiwylliannau a'r cyfleoedd y maen nhw'n eu cynnig i ehangu gorwelion. 	
Crefydd neu Gred <i>(pobl sydd â gwahanol grefyddau)</i>	Cadarnhaol	Bydd pobl sydd â'r nodwedd warchoddedig hon yn elwa o'r strategaeth os ydyn nhw'n dymuno defnyddio'r Gymraeg yn rhan o'u bywydau bob dydd neu'n dymuno cymryd	Cynllun Cydraddoldeb Strategol RhCT 2019/22

<u>Nodweddion</u> <u>Gwarchoddedig</u>	A fydd y cynnig yn cael unrhyw effeithiau cadarnhaol, negyddol neu niwtral	Nodwch fanylion yr effaith	Pa dystiolaeth sydd wedi'i defnyddio i ategu'r safbwynt yma?
<i>a chredoau athronyddol gan gynnwys pobl heb unrhyw gredoau)</i>		rhan mewn gweithgareddau cymdeithasol, diwylliannol neu addysgol yn y Gymraeg. Bydd gofyn i achlysuron dinesig beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg, er enghraifft, trwy gynnwys emynau Cymraeg a Saesneg yn ystod gwasanaethau dinesig.	Dyletswydd Sector Cyhoeddus
Rhyw <i>(Menywod a dynion, merched a bechgyn)</i>	Cadarnhaol	Mae pobl o'r ddau ryw yn siarad Cymraeg ac mae'n bosibl y byddan nhw am gael mynediad at wasanaethau a ddarperir gan y Cyngor yn Gymraeg a byw, gweithio a chwarae drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae'r Strategaeth yn elfen hanfodol o'r ffordd y bydd y Cyngor yn sicrhau bod modd i bawb, gan gynnwys pobl o'r ddau ryw, wneud hyn yn Rhondda Cynon Taf.	Cynllun Cydraddoldeb Strategol RhCT 2019/22 Dyletswydd Sector Cyhoeddus
Cyfeiriadedd Rhywiol <i>(deurywiol, hoyw, lesbiaidd, heterorywiol)</i>	Cadarnhaol	Mae pobl o bob cyfeiriadedd rhywiol yn siarad Cymraeg ac mae'n bosibl y byddan nhw am ddefnyddio'r Gymraeg yn eu bywydau beunyddiol yn eu cymunedau. Mae'n bosibl y bydd angen i bobl sydd â'r nodwedd warchoddedig hon gael mynediad at wybodaeth a chyngor	Cynllun Cydraddoldeb Strategol RhCT 2019/22 Dyletswydd Sector Cyhoeddus

<u>Nodweddion</u> <u>Gwarchoddedig</u>	A fydd y cynnig yn cael unrhyw effeithiau cadarnhaol, negyddol neu niwtral	Nodwch fanylion yr effaith	Pa dystiolaeth sydd wedi'i defnyddio i ategu'r safbwynt yma?
		<p>ar 'ddod allan' neu gael cymorth cwnsela (ymhlith pethau eraill) yn eu dewis iaith.</p> <p>Bydd unrhyw gymorth corfforaethol sy'n cael ei gynnis i achlysuron cenedlaethol, megis Pride, yn rhoi llwyfan i'r Gymraeg gan annog grwpiau cymunedol LHDT+ i ddefnyddio'r Gymraeg hefyd. Mae hyn yn normaleiddio'r defnydd o'r iaith, ond mae hefyd yn bwysig o ran lles yr unigolion.</p> <p>Bydd cael Strategaeth Bum Mlynedd sy'n amlinellu sut y bydd y Cyngor a'i bartneriaid yn hwyluso hyn yn cynnig manteision cadarnhaol ar gyfer y grŵp hwn.</p>	<p>Hysbysiad Cydymffurfio CBSRhCT - Adran 44 Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011.</p>

Oherwydd ymrwymiadau'r Cyngor i ddarparu cyfleoedd i'r grwpiau canlynol o bobl, hoffem ni i chi ystyried yr effaith arnyn nhw:

	A fydd y cynnig yn cael unrhyw effeithiau cadarnhaol, negyddol neu niwtral	Nodwch fanylion yr effaith	Pa dystiolaeth sydd wedi'i defnyddio i ategu'r safbwynt yma?

<p>Cymuned y Lluoedd Arfog <i>(unrhyw un sy'n gwasanaethu, wedi gwasanaethu, aelodau o'r teulu a'r rhai sydd mewn profedigaeth)</i></p>	<p>Cadarnhaol</p>	<p>Bydd y Strategaeth yn cael effaith gadarnhaol ar Aelodau o Gymuned y Lluoedd Arfog sydd eisiau defnyddio eu sgiliau Cymraeg wrth fyw, gweithio a chwarae neu sy'n dymuno dysgu Cymraeg.</p> <p>Mae enghreifftiau o'r effeithiau cadarnhaol hyn yn cynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> - cyfleoedd i gael mynediad at wersi Cymraeg yn y gymuned (neu, os ydyn nhw'n gweithio i'r Cyngor, yn y gweithle yn ystod oriau gwaith) - mynediad at ddarpariaeth y blynyddoedd cynnar a darpariaeth ysgol cyfrwng Cymraeg - mynediad at weithgareddau cymdeithasol, diwylliannol a hamdden yn y Gymraeg - mynediad at gyngor, cymorth a chwnsela, os yw'n briodol, yn eu dewis iaith <p>Mae'r strategaeth yn cefnogi'r fframwaith 'Mwy na Geiriau' trwy ganolbwyntio ar ymgysylltu ag unigolion yn eu dewis iaith er mwyn gwella deilliannau iechyd. I gyn-filwyr,</p>	<p>Cynllun Cydraddoldeb Strategol RhCT 2019/22</p> <p>Dyletswydd Sector Cyhoeddus</p> <p>Fframwaith Mwy na Geiriau</p>
---	-------------------	---	--

		gallai hyn fod yn elfen bwysig sy'n effeithio ar eu lles yn y tymor hwy.	
Cynhalwyr <i>(Unrhyw un o unrhyw oedran sy'n darparu gofal di-dâl)</i>	Cadarnhaol	<p>Bydd y Strategaeth yn cael effaith gadarnhaol ar gynhalwyr sy'n siarad Cymraeg ac sy'n dymuno cyrchu gwybodaeth, cyngor a chymorth yn y Gymraeg gan y bydd yn darparu hyfforddiant sgiliau Cymraeg i weithlu'r Cyngor i sicrhau bod gan y Cyngor niferoedd digonol o staff i ddarparu gwasanaethau yn Gymraeg.</p> <p>Mae'r Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 yn nodi dyletswyddau hollgyffredinol i helpu pobl sydd angen gofal a chymorth a chynhalwyr sydd angen cymorth. Mae rhoi sylw i nodweddion, diwylliant a chredoau unigolyn yn hollbwysig wrth gefnogi pobl i gyflawni llesiant. I lawer o siaradwyr Cymraeg, mae iaith yn elfen annatod o fodloni eu hanghenion gofal.</p>	<p>Cynllun Cydraddoldeb Strategol RhCT 2019/22</p> <p>Dyletswydd Sector Cyhoeddus</p> <p>Fframwaith Mwy na Geiriau</p> <p>Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014</p>

Atodiad 3

Os yw'r prawf sgrinio cychwynnol wedi nodi effeithiau negyddol yna **rhaid** cynnal asesiad effaith ar gydraddoldeb llawn (adran 4). Serch hynny, os ydych chi'n penderfynu ar ôl cynnal prawf sgrinio nad yw'n berthnasol i chi gynnal asesiad effaith ar gydraddoldeb llawn, nodwch esboniad digonol isod:

Ydych chi'n fodlon bod gyda chi ddigon o dystiolaeth i gyfiawnhau'ch penderfyniad?

Ydw

Nac ydw

Enw: Wendy Edwards

Swydd: Cyfarwyddwr Gwasanaeth – Gwasanaethau Cymuned

Dyddiad: 21/04/22

Anfonwch gopi o'r ffurflen sgrinio gyflawn yma at y Garfan Amrywiaeth a Chynhwysiant.

NODWCH - mae asesiad effaith ar wahân ar gyfer y Gymraeg. Rhaid ei gwblhau hefyd yn unol â'r cynigion.

Dim ond os yw cynigion o natur strategol neu wrth adolygu penderfyniadau strategol blaenorol y mae'n rhaid cwblhau Adran 3 *Dyletswydd Economaidd-Gymdeithasol*. Mae diffiniad o 'natur strategol' ar gael ar dudalen 6 o'r Canllawiau Paratoi ar gyfer Cychwyn y Ddyletswydd Gymdeithasol-economaidd Llywodraeth Cymru.

ADRAN 3 – DYLETSWYDD ECONOMAIDD-GYMDEITHASOL (PENDERFYNIADAU STRATEGOL YN UNIG)

Mae'r Ddyletswydd Economaidd-gymdeithasol yn rhoi cyfle i ni wneud pethau'n wahanol a mynd i'r afael ag anghydraddoldeb sydd wirioneddol wrth wraidd gwneud penderfyniadau allweddol. Mae anfantais economaidd-gymdeithasol yn golygu byw ar incwm isel o gymharu ag eraill yng Nghymru, heb fawr o gyfoeth cronedig, os o gwbl, gan arwain at ragor o amddifadedd materol. Mae hyn yn y pen draw yn cyfyngu ar y gallu i unigolion gael gafael ar nwyddau a gwasanaethau sylfaenol.

Ystyriwch y grwpiau agored i niwed ychwanegol yma a'r effaith y mae modd i'ch cynnig ei chael arnyn nhw:

Atodiad 3

<ul style="list-style-type: none">• Rhieni sengl a theuluoedd sy'n agored i niwed• Pensiynwyr• Plant sy'n derbyn gofal• Pobl ddigartref• Myfyrwyr• Cartrefi oedolion sengl	<ul style="list-style-type: none">• Pobl sy'n byw mewn rhai o ardaloedd mwyaf difreintiedig Cymru• Pobl â sgiliau isel o ran llythrennedd a rhifedd• Pobl sydd wedi ymwneud â'r system loches• Pobl sy'n camddefnyddio sylweddau• Pobl o bob oed sy'n gadael lleoliad gofal• Pobl sy'n ymwneud â'r system cyfiawnder troseddol
---	---

<u>Anfantais economaidd-gymdeithasol</u>	A fydd y cynnig yn cael unrhyw effeithiau cadarnhaol, negyddol neu niwtral	Nodwch fanylion yr effaith	Pa dystiolaeth sydd wedi'i defnyddio i ategu'r safbwynt yma?
<p><u>Incwm isel/Tlodi o ran Incwm</u> <i>(does dim modd i'r unigolyn fforddio gwneud taliadau rheolaidd fel talu biliau, prynu bwyd a dillad, talu am gludiant ac ati.)</i></p>	Cadarnhaol	<p>Plant a Phobl Ifainc:</p> <p>Mae 22% o blant 0-19 oed yn rhan o deuluoedd sydd ag incwm cymharol isel yn Rhondda Cynon Taf, o gymharu ag 20% ledled Cymru (Adroddiad Mewnwelediad Cymunedol RhCT 2022).</p> <p>Mae 8,944 o aelwydydd yn RhCT yn aelwydydd rhiant sengl gyda phlant dibynnol.</p> <p>Bydd Strategaeth Hybu'r Gymraeg a'i Chynllun Gweithredu cysylltiedig yn sicrhau bod plant o gartrefi incwm isel sy'n siarad Cymraeg a/neu sy'n mynychu ysgolion cyfrwng Cymraeg yn cael mwy o gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg mewn sefyllfaoedd cymdeithasol yn eu cymunedau. Bydd yn canolbwyntio ar sicrhau bod unrhyw gymorth neu ddeunyddiau sydd ar gael yn Saesneg hefyd ar gael yn Gymraeg - bydd hyn o fudd i siaradwyr Cymraeg a dysgwyr o bob oed.</p> <p>Mae disgyblion sy'n derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg yn</p>	<p>Data NOMIS Proffil y Farchnad Lafur - Nomis - Ystadegau Swyddogol y Farchnad Lafur (nomisweb.co.uk)</p> <p>Data Mewnwelediad Cymunedol RhCT (Chwefror 2022)</p> <p>Cymdeithas Joseph Rowntree: Adroddiad Tlodi'r DU 2022</p>

<u>Anfantais economaidd-gymdeithasol</u>	A fydd y cynnig yn cael unrhyw effeithiau cadarnhaol, negyddol neu niwtral	Nodwch fanylion yr effaith	Pa dystiolaeth sydd wedi'i defnyddio i ategu'r safbwynt yma?
		<p>aml yn teithio y tu hwnt i'r dalgylchoedd arferol i fanteisio ar ddarpariaeth. Bydd sicrhau bod modd iddyn nhw ymgysylltu â gweithgareddau allgyrsiol heb dalu costau ychwanegol yn helpu pobl ag incwm isel, yn enwedig o ran costau teithio gan fod lleoliadau cyfrwng Cymraeg yn tueddu bod ar wasgar, yn wahanol i leoliadau cyfrwng Saesneg.</p> <p>Bydd darparu mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg hefyd yn sicrhau bod gan blant o gartrefi incwm isel sgil allweddol ychwanegol (y gallu i siarad Cymraeg a chynnig 2 iaith i gyflogwyr) wrth chwilio am waith/sicrhau cyflogaeth.</p> <p>Bydd y Cynllun Gweithredu a fydd yn cyd-fynd â'r strategaeth yn ystyried sut y gallai tlodi digidol effeithio ar nifer y bobl sy'n ymgysylltu â'r Gymraeg ac yn rhoi camau ar waith i liniaru hyn er mwyn sicrhau bod modd i holl drigolion RhCT fanteisio'n</p>	<p>Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg 2022-2032</p> <p>Nododd Adroddiad Anghenion o ran Sgiliau Cymraeg Llywodraeth Cymru fod 'ychydig dros draean y cyflogwyr o'r wyth sector a drafodwyd yn yr ymchwil fod cael staff a chanddynt sgiliau Cymraeg yn eu sefydliad yn bwysig iawn (18 y cant) neu'n weddol bwysig (17 y cant). (Roedd y ffigur yn uwch ymhlith cyflogwyr yn y sectorau Gofal Plant, Bwyd-amaeth a Gofal Cymdeithasol)'. Mae llawer o swyddi gwag yn RhCT wedi bod ym maes gofal cymdeithasol (a meysydd eraill) dros gyfnod o flynyddoedd.</p>

<u>Anfantais economaidd-gymdeithasol</u>	A fydd y cynnig yn cael unrhyw effeithiau cadarnhaol, negyddol neu niwtral	Nodwch fanylion yr effaith	Pa dystiolaeth sydd wedi'i defnyddio i ategu'r safbwynt yma?
		<p>llawn ar gyfleoedd i fwynhau, dysgu a siarad Cymraeg.</p> <p>Pensiynwyr:</p> <p>Mae Adroddiad Tlodi'r DU a luniwyd gan Gymdeithas Joseph Rowntree 2022 yn nodi bod cynnydd o 5% wedi bod yn nifer y pensiynwyr sy'n byw mewn tlodi gyda bron i un o bob pum pensiynwr yn byw mewn tlodi erbyn 2019/20. Mae 21,378 o aelwydydd â phensiynwyr yn RhCT. Er nad oes gwybodaeth bendant ar gael am faint o bensiynwyr yn RhCT sy'n byw mewn tlodi, yn seiliedig ar ganran y DU, mae'n bosibl bod cynifer â 5,344 yn cael eu hystyried i fod yn rhan o'r categori yma (mae'n bosibl bod y ffigur wirioneddol yn uwch gan fod lefel amddifadedd RhCT yn uwch na chyfartaledd y DU).</p> <p>Bydd sicrhau mynediad at wasanaethau a gweithgareddau sy'n cael eu cynnal yn Gymraeg yn sicrhau nad yw'r iaith yn rhwystr wrth</p>	

<u>Anfantais economaidd-gymdeithasol</u>	A fydd y cynnig yn cael unrhyw effeithiau cadarnhaol, negyddol neu niwtral	Nodwch fanylion yr effaith	Pa dystiolaeth sydd wedi'i defnyddio i ategu'r safbwynt yma?
		gael mynediad at y cymorth sydd ei angen i ddiwallu eu hanghenion.	
<p>Cyfoeth Isel a / neu Dim Cynilion (<i>digon o arian i gwrdd â chostau byw sylfaenol a thalu biliau ond heb unrhyw gynilion i ddelio ag unrhyw variant annisgwyl a dim darpariaethau ar gyfer y dyfodol</i>)</p>	Cadarnhaol	<p>Plant a Phobl Ifainc:</p> <p>Mae 22% o blant 0-19 oed yn rhan o deuluoedd sydd ag incwm cymharol isel yn Rhondda Cynon Taf, o gymharu ag 20% ledled Cymru (Adroddiad Mewnwelediad Cymunedol RhCT 2022).</p> <p>Mae 8,944 o aelwydydd yn RhCT yn aelwydydd rhiant sengl.</p> <p>Bydd Strategaeth Hybu'r Gymraeg a'i Chynllun Gweithredu cysylltiedig yn sicrhau bod plant o gartrefi incwm isel sy'n siarad Cymraeg a/neu sy'n mynychu ysgolion cyfrwng Cymraeg yn cael mwy o gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg mewn sefyllfaoedd cymdeithasol yn eu cymunedau. Bydd yn canolbwyntio ar sicrhau bod unrhyw gymorth neu ddeunyddiau sydd ar gael yn Saesneg hefyd ar gael yn Gymraeg - bydd hyn o fudd i siaradwyr Cymraeg a dysgwyr o bob oed.</p>	<p>Data NOMIS</p> <p>Proffil y Farchnad Lafur - Nomis - Ystadegau Swyddogol y Farchnad Lafur (nomisweb.co.uk)</p> <p>Data Mewnwelediad Cymunedol RhCT (Chwefror 2022)</p> <p>Cymdeithas Joseph Rowntree: Adroddiad Tlodi'r DU 2022</p>

<u>Anfantais economaidd-gymdeithasol</u>	A fydd y cynnig yn cael unrhyw effeithiau cadarnhaol, negyddol neu niwtral	Nodwch fanylion yr effaith	Pa dystiolaeth sydd wedi'i defnyddio i ategu'r safbwynt yma?
		<p>Mae disgyblion sy'n derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg yn aml yn teithio y tu hwnt i'r dalgylchoedd arferol i fanteisio ar y ddarpariaeth. Bydd sicrhau bod modd iddyn nhw ymgysylltu â gweithgareddau allgyrsiol heb dalu costau ychwanegol yn helpu pobl ag incwm isel, yn enwedig o ran costau teithio gan fod lleoliadau cyfrwng Cymraeg yn tueddu bod ar wasgar, yn wahanol i leoliadau cyfrwng Saesneg.</p> <p>Yn yr un modd â phlant mewn tlodi, bydd gallu cael mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg yn fantais iddyn nhw yn y gweithle yn enwedig o fewn sectorau allweddol megis gofal plant, gofal cymdeithasol a gwasanaethau rheng flaen mewn sefydliadau sector cyhoeddus.</p> <p>Bydd y Cynllun Gweithredu a fydd yn cyd-fynd â'r strategaeth yn ystyried sut y gallai tlodi digidol effeithio ar nifer y bobl sy'n ymgysylltu â'r Gymraeg ac yn rhoi camau ar waith i</p>	Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg 2022-2032

<u>Anfantais economaidd-gymdeithasol</u>	A fydd y cynnig yn cael unrhyw effeithiau cadarnhaol, negyddol neu niwtral	Nodwch fanylion yr effaith	Pa dystiolaeth sydd wedi'i defnyddio i ategu'r safbwynt yma?
		<p>liniaru hyn er mwyn sicrhau bod modd i holl drigolion RhCT fanteisio'n llawn ar gyfleoedd i fwynhau, dysgu a siarad Cymraeg.</p> <p>Pensiynwyr:</p> <p>Mae Adroddiad Tlodi'r DU 2022 a luniwyd gan Gymdeithas Joseph Rowntree yn nodi bod cynnydd o 5% wedi bod yn nifer y pensiynwyr sy'n byw mewn tldi gyda bron i un o bob pum pensiynwr yn byw mewn tldi erbyn 2019/20. Mae 21,378 o aelwydydd â phensiynwyr yn RhCT. Er nad oes gwybodaeth bendant ar gael am faint o bensiynwyr yn RhCT sy'n byw mewn tldi, yn seiliedig ar ganran y DU, mae'n bosibl bod cynifer â 5,344 yn cael eu hystyried i fod yn rhan o'r categori yma (mae'n bosibl bod y ffigur wirioneddol yn uwch gan fod lefel amddifadedd RhCT yn uwch na chyfartaledd y DU).</p>	

<u>Anfantais economaidd-gymdeithasol</u>	A fydd y cynnig yn cael unrhyw effeithiau cadarnhaol, negyddol neu niwtral	Nodwch fanylion yr effaith	Pa dystiolaeth sydd wedi'i defnyddio i ategu'r safbwynt yma?
		Bydd sicrhau mynediad at wasanaethau a gweithgareddau sy'n cael eu cynnal yn Gymraeg yn sicrhau nad yw'r iaith yn rhwystr wrth gael mynediad at y cymorth sydd ei angen i ddiwallu eu hanghenion.	
<p><u>Amddifadedd Materol</u> <i>(methu â chael mynediad at wasanaethau na chynnyrch sylfaenol h.y. cynhyrchion ariannol fel yswiriant bywyd, atgyweirio / amnewid nwyddau trydanol sydd wedi torri, cadw'r cartref yn gynnes, hobiau ac ati.)</i></p>	Cadarnhaol	<p>Roedd 7% o bensiynwyr a oedd yn byw yng Nghymru rhwng 2017/18 a 2019/20 mewn amddifadedd materol. Bydd y Strategaeth yn cael effaith gadarnhaol ar y grŵp difreintiedig yma trwy sicrhau bod modd iddyn nhw gyrchu gwybodaeth a chyngor ar ystod o faterion sy'n effeithio arny'n nhw, gan gynnwys gofyn am grantiau dewisol lle bo'n berthnasol, yn eu dewis iaith.</p> <p>O dan y Strategaeth hon mae modd i ystod o wasanaethau'r Cyngor a'u partneriaid ddarparu cyfleoedd cymdeithasol, hamdden a diwylliannol yn y Gymraeg a pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg. Mewn gwirionedd, os yw gweithgareddau yn cael eu darparu am ddim yn Saesneg, yna bydd yr un peth yn wir am weithgareddau a ddarperir yn Gymraeg.</p>	<p>Nododd Llywodraeth Cymru fod modd i beidio â chael mynediad at wasanaethau yn Gymraeg gyfrannu at amddifadedd materol ac anfantais economaidd-gymdeithasol. (Amddifadedd materol ac incwm isel: Ebrill 2019 i Fawrth 2020 LLYW.CYMRU)</p> <p>Mesurwyd amddifadedd materol yn yr uchod drwy ofyn i ymatebwyr a oedd ganddyn nhw fynediad i 21 o nwyddau a gwasanaethau (15 os ydyn nhw'n hŷn na 65).</p>

<u>Anfantais economaidd-gymdeithasol</u>	A fydd y cynnig yn cael unrhyw effeithiau cadarnhaol, negyddol neu niwtral	Nodwch fanylion yr effaith	Pa dystiolaeth sydd wedi'i defnyddio i ategu'r safbwynt yma?
		<p>Roedd 14% o'r plant a oedd yn byw yng Nghymru yn 2017/18 a 2019/20 yn wynebu amddifadedd materol ac yn byw mewn aelwydydd incwm isel. Mae yna fanteision sylweddol ar gyfer y plant yma a'u teuluoedd o ran mynediad at addysg, darpariaeth ieuencid a chwaraeon, deunyddiau darllen ac ati yn Gymraeg. Bydd y rhain yn cael eu cefnogi drwy'r Cynllun Gweithredu a fydd yn cael ei ddatblygu i weithredu'r strategaeth hon.</p> <p>Bydd mabwysiadu dull o weithio mewn partneriaeth gyda sefydliadau cyfrwng Cymraeg i ddarparu gweithgareddau a gwasanaethau yn sicrhau ein bod ni'n manteisio i'r eithaf ar gyfleoedd i normaleiddio'r iaith fel bod modd ei defnyddio ym mhob rhan o fywyd a gwaith yn RhCT a sicrhau bod modd i genedlaethau nawr ac yn y dyfodol elwa o hynny, beth bynnag fo'u hamgylchiadau economaidd neu gymdeithasol.</p>	

<u>Anfantais economaidd-gymdeithasol</u>	A fydd y cynnig yn cael unrhyw effeithiau cadarnhaol, negyddol neu niwtral	Nodwch fanylion yr effaith	Pa dystiolaeth sydd wedi'i defnyddio i ategu'r safbwynt yma?
<p><u>Amddifadedd o ran Ardal</u> <i>(Lle rydych chi'n byw (ardaloedd gwledig), lle rydych chi'n gweithio (mynediad at drafnidiaeth gyhoeddus)</i></p>	Cadarnhaol	<p>Mae CBSRhCT a'i ardaloedd cyfagos yng nghymoedd De Cymru yn cynnwys rhai o'r ardaloedd mwyaf difreintiedig yng Nghymru.</p> <p>Mae Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru (MALIC) yn amlygu 8 categori sy'n cael eu hasesu wrth ystyried lefelau amddifadedd. Mae'r canlynol yn nodi sut y bydd Strategaeth Hybu'r Gymraeg yn cyfrannu at rai o'r meysydd allweddol yma:</p> <p>Cyflogaeth – bydd creu llwybrau er mwyn i bobl ifanc ddatblygu eu sgiliau a'u cymwysterau yn gwella eu rhagolygon cyflogaeth. Erbyn hyn, mae angen rhywfaint o sgiliau Cymraeg ar gyfer y rhan fwyaf o swyddi yn y sector cyhoeddus ac mae sgiliau Cymraeg yn cael eu nodi fel mantais gan fusnesau eraill ledled De-ddwyrain Cymru. Bydd sicrhau mynediad at gyrsgiau Cymraeg yn y gymuned yn cynyddu cyflogadwyedd oedolion sy'n chwilio am waith neu sydd eisiau sicrhau dyrchafiad yn eu gweithleoedd.</p>	<p>Gweithgor Mynegai Amddifadedd Lluosog</p> <p>Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.</p> <p>Deddf Cydraddoldeb 2010</p> <p>Cynllun Corfforaethol CBSRhCT 2020 i 2024:</p> <p>Nododd Adroddiad Anghenion o ran Sgiliau Cymraeg Llywodraeth Cymru fod 'ychydig dros draean y cyflogwyr o'r wyth sector a drafodwyd yn yr ymchwil fod cael staff a chanddynt sgiliau Cymraeg yn eu sefydliad yn bwysig iawn (18 y cant) neu'n weddol bwysig (17 y cant). (Roedd y ffigur yn uwch ymhlith cyflogwyr yn y sectorau Gofal Plant, Bwyd-amaeth a Gofal Cymdeithasol).</p>

		<p>Iechyd - Mae sicrhau mynediad at gyngor a gwybodaeth yn newis iaith yr unigolyn yn cynyddu'r tebygolrwydd o gyflawni deilliannau iechyd cadarnhaol. Bydd darparu cyfleoedd i bobl ymuno â grwpiau lleol ac ymgysylltu â gweithgareddau yn Gymraeg yn lleihau arwahanrwydd cymdeithasol ac unigedd ymhlith trigolion hŷn sy'n siarad Cymraeg. Nodwyd bod dwyieithrwydd yn cynnig manteision i'ch iechyd (fel sydd wedi'i nodi yn adran 'Oedran' uchod), felly mae'n bosibl y bydd galluogi cyfleoedd er mwyn i bobl ddatblygu a chynnal y sgiliau yma yn gwella deilliannau iechyd hirdymor yn ein cymunedau.</p> <p>Incwm - Mae pobl sy'n byw mewn tlogi yn derbyn incwm is nag eraill. Mae gwella sgiliau a chymwysterau yn ffordd o gynyddu lefelau incwm. Bydd y Strategaeth hon yn gwella mynediad at gyfleoedd dysgu trwy gyfrwng y Gymraeg a bydd hefyd yn sicrhau bod modd i drigolion gael mynediad at gyrsiau Cymraeg a fydd yn arwain at gyfleoedd gwell o ran cyflogadwyedd ac mae'n bosibl y bydd hyn yn arwain at gyflogau gwell hefyd.</p>	<p>Roedd dros chwarter y sefydliadau (28 y cant) o'r farn y byddai'n fuddiol iddynt gael mwy o staff sy'n gallu cyfathrebu yn Gymraeg, neu fwy o staff a chanddynt lefel uwch o sgiliau Cymraeg.</p> <p>Roedd saith y cant o'r sefydliadau'n disgwyl y byddai eu hangen am sgiliau Cymraeg yn cynyddu yn y 2-3 blynedd nesaf. Roedd hyn yn uwch ymhlith cyflogwyr Gofal Plant, Gofal Cymdeithasol, Creadigol a Lletygarwch (28%, 15%, 12% a 10% yn y drefn honno).'</p> <p>Mae'n rhesymol nodi y byddai mwy o alw am sgiliau Cymraeg ymhlith busnesau, pe byddai'r arolwg yn cael ei gynnal yn 2022, o ganlyniad i effaith deddfwriaeth ddiweddar mewn perthynas â'r iaith.</p> <p>Amlygir y cysylltiad rhwng y Gymraeg a'r economi yn nogfen 'Ffyniant i Bawb: Cynllun Gweithredu ar yr Economi' (Llywodraeth Cymru, 2017) sy'n nodi:</p>
--	--	---	--

		<p>Addysg – bydd canolbwyntio ar sicrhau mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg o safon uchel, gyda llwybrau at addysg bellach ac addysg uwch, yn gwella cyfleoedd addysgol ac yn helpu'r unigolion a'r ardaloedd lle maen nhw'n byw.</p> <p>Mynediad at wasanaethau – mae sicrhau bodd modd cael mynediad at wasanaethau yn Gymraeg yn thema allweddol yn y Strategaeth. Dylai cludiant i/o leoliadau darpariaeth cyfrwng Cymraeg fod yn ystyriaethau allweddol yn rhan o unrhyw gamau gweithredu. Bydd hyn yn sicrhau bod modd i siaradwyr Cymraeg fanteisio ar yr un gwasanaethau yn eu dewis iaith â'r siaradwyr Saesneg.</p>	<p>'Mae dyfodol ein cymunedau Cymraeg eu hiaith a'n heconomi ranbarthol yn mynd law yn llaw. Bydd economïau lleol ffyniannus yn ein helpu i gyrraedd ein targed o filiwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050. Bydd swyddi o ansawdd da a rhanbarthau sy'n fannau deniadol i weithio, i fyw ac i fuddsoddi ynddynt, yn rhoi rheswm i bobl aros neu ddychwelyd i weithio ac i fyw mewn cymunedau lle mae'r Gymraeg yn ffynnu. Os yw'r Gymraeg yn ffynnu, mae hynny'n helpu busnesau i dyfu ac yn cynnig cyfleoedd gwirioneddol i ddatblygu'r economi yn y rhanbarthau.'</p>
<p>Cefndir economaidd-gymdeithasol <i>(dosbarth cymdeithasol h.y. addysg, cyflogaeth ac incwm rhieni)</i></p>	<p>Cadarnhaol</p>	<p>Yn unol â Deddf Cydraddoldeb 2010, mae gan y Cyngor ddyletswydd gyfreithiol i ddileu gwahaniaethu anghyfreithlon ac i roi sylw dyledus i'r dymunoldeb i leihau anghydraddoldebau economaidd-gymdeithasol.</p> <p>Mae 8,944 o aelwydydd â phlant dibynnol yn RhCT yn aelwydydd un rhiant - mae'r aelwydydd yma'n fwy tebygol o fod mewn tlogi.</p>	<p>Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru</p> <p>Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.</p> <p>Deddf Cydraddoldeb 2010</p> <p>Cynllun Corfforaethol Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf – 2020 i 2024.</p>

		<p>Bydd Strategaeth Hybu'r Gymraeg yn sicrhau bod y plant hynny sydd â rhieni â llai o incwm gwario yn cael mynediad cyfartal i addysg cyfrwng Cymraeg o'r cyfnod cyn-ysgol i'r ysgol gynradd, ysgol uwchradd ac addysg bellach. Mae Adroddiad Anghenion o ran sgiliau Cymraeg mewn wyth sector Llywodraeth Cymru yn rhoi rhywfaint o dystiolaeth i awgrymu y bydd gan bobl ddwyieithog fantais wrth ddod o hyd i waith. Mae hyn yn arbennig o wir ers gosod Safonau Statudol y Gymraeg ar sefydliadau sector cyhoeddus. Mae'r rhain yn ei gwneud hi'n ofynnol i'r sefydliadau yma sicrhau bod modd iddyn nhw ddarparu eu gwasanaethau yn Gymraeg yn ogystal â Saesneg.</p> <p>Bydd Strategaeth Hybu'r Gymraeg hefyd yn sicrhau bod modd cael mynediad at weithgareddau allgyrsiol sy'n cael eu darparu yn Gymraeg fel bod modd i blant ac oedolion ddefnyddio eu sgiliau iaith yn eu cymunedau.</p> <p>Yn ogystal â hyn, bydd cefnogi mynediad at hyfforddeiaethau a phrentisiaethau cyfrwng Cymraeg yn sicrhau llwybrau i gyflogaeth a fydd</p>	<p>Adroddiad Mewnwelediad Cymunedol RhCT (Chwefror 2022)</p> <p>Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg 2022-2032</p>
--	--	---	---

		<p>yn cynyddu faint o arian y mae modd iddyn nhw ei ennill.</p> <p>Hefyd, bydd gwreiddio modiwlau Cymraeg yn rhan o gyrsiau cyflogadwyedd sydd wedi'u targedu at bobl sy'n ddi-waith neu'n economaidd anweithgar yn gwella'u cyfleoedd i ddod o hyd i gyflogaeth, yn enwedig swyddi o ansawdd da mewn ystod o sectorau sy'n gofyn am sgiliau Cymraeg.</p>	
<p>Anfantais economaidd-gymdeithasol <i>(Yr effaith gronnus y bydd y cynnig yn ei chael ar bobl neu grwpiau oherwydd eu nodwedd(ion) gwarchoddedig neu eu bregusrwydd neu oherwydd eu bod eisoes dan anfantais)</i></p>	Cadarnhaol	<p>Bydd y Strategaeth yn cael effaith gadarnhaol ar siaradwyr Cymraeg yn ogystal â dysgwyr Cymraeg sydd â nodweddion gwarchoddedig gan sicrhau:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bod modd iddyn nhw ymgysylltu â gwasanaethau'r Cyngor yn eu dewis iaith; - mynediad at addysg a chyfleoedd dysgu drwy gyfrwng y Gymraeg, o addysg cyn ysgol i addysg bellach ac addysg uwch, ac addysg i oedolion yn y gymuned; - mynediad at gyngor a gwybodaeth yn Gymraeg, gan gynnwys ar-lein; - bod ganddyn nhw fwy o gyfleoedd i gymryd rhan mewn gweithgareddau cymdeithasol, chwaraeon a gweithgareddau diwylliannol drwy 	<p>Mae Llywodraeth Cymru yn ystyried datblygu sgiliau Cymraeg dysgwyr drwy'r ddarpariaeth addysg a sgiliau ôl-16 yn fodd o gefnogi economi sy'n ffynnu yng Nghymru</p> <p>Mae'r Gymraeg hefyd yn cael ei hystyried fel modd o sicrhau bod cymunedau Cymraeg eu hiaith yn elwa o'r ffyniant economaidd tra bod seilwaith yr iaith (addysg, diwydiant cyfieithu, technoleg cyfieithu ac ati) yn rhoi hwb i'r economi. Yn ogystal â hyn, mae rhai brandiau yn ystyried yr iaith fel elfen werthu unigryw.</p>

		gyfrwng y Gymraeg ac i ddefnyddio'r iaith yn fwy aml yn eu cymunedau.	(Y Gymraeg a'r Economi: Adolygiad o'r Dystiolaeth a'r Dulliau 2020)
--	--	---	---

ADRAN 4 - ASESIAD EFFAITH AR GYDRADDOLDEB LLAWN

Dylech ddefnyddio'r wybodaeth a gasglwyd yn ystod y cam sgrinio i'ch cynorthwyo i nodi effeithiau negyddol / andwyol posibl a nodi'n glir pa grwpiau sy'n cael eu heffeithio.

- 4.a) O ran unrhyw effaith anghymesur / negyddol / andwyol y byddai'n bosibl i'r cynnig ei gael ar grŵp gwarchoddedig, nodwch y camau y byddai modd eu cymryd i leihau'r effaith yna ar gyfer pob grŵp sydd wedi'i nodi? **Atodwch gynllun gweithredu ar wahân os yw'r effeithiau'n rhai sylweddol.**

Mae cynllun gweithredu sy'n tanategu'r Strategaeth Hybu'r Gymraeg yn cael ei ddatblygu ar hyn o bryd a bydd yn cael ei gadarnhau ar ôl i ddata newydd Cyfrifiad 2021 gael ei gyhoeddi.

- 4.b) Os yw ffyrdd o leihau'r effaith wedi cael eu nodi ond dydyn nhw ddim yn bosibl, esboniwch pam dydyn nhw ddim yn bosibl. Ni chafodd unrhyw effeithiau negyddol neu andwyol eu nodi yn rhan o'r asesiad yma.

- 4.c) Rhowch fanylion unrhyw ddata neu ymchwil sydd wedi arwain at eich rhesymeg uchod, yn enwedig y ffynonellau wedi'u defnyddio i sefydlu demograffeg defnyddwyr gwasanaethau/aelodau o staff. Ni chafodd unrhyw effeithiau negyddol neu andwyol eu nodi yn rhan o'r asesiad yma.

- 4.d) Rhowch fanylion am sut gwnaethoch chi ymgysylltu â defnyddwyr gwasanaethau / aelodau o staff ar y cynigion a'r camau a gymerwyd i osgoi unrhyw effaith anghymesur ar grŵp gwarchoddedig. Esboniwch sut rydych chi wedi defnyddio adborth i ddylanwadu ar eich penderfyniad.

Atodiad 3

Ni chafodd unrhyw effeithiau negyddol neu andwyol eu nodi yn rhan o'r asesiad yma.

- 4.e) Ydych chi'n fodlon bod y broses ymgysylltu yn cydymffurfio â gofynion y Dyletswyddau Statudol Cydraddoldeb a Dyletswyddau Statudol Economaidd-Gymdeithasol?

Ydw

Nac ydw

ADRAN 5 – MONITRO, GWERTHUSO AC ADOLYGU

5a) Amlinellwch isod sut y bydd y cynnig yn cael ei fonitro unwaith y bydd yn cael ei weithredu:

Strategaeth Hybu'r Gymraeg 2022 - 2027 fydd ail strategaeth Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf, mae'n barhad o'r strategaeth gyntaf (2016 - 2021), ac yn defnyddio gwaith y Cyngor a'n partneriaid i hybu a hwyluso'r iaith dros y pum mlynedd diwethaf yn sylfaen iddi. Bydd cynnydd yn cael ei fonitro yn rhan o'r broses hunanwerthuso a bydd adroddiad yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor perthnasol (sef Grŵp Llywio'r Cabinet ar faterion y Gymraeg ar hyn o bryd) yn flynyddol . Ar ddiwedd y 5 mlynedd, bydd asesiad statudol yn cael ei gynnal i werthuso effeithiolrwydd y strategaeth a bydd yr asesiad yma'n cael ei gyflwyno i Gomisiynydd y Gymraeg.

5b) Erbyn pryd bydd raid i chi adolygu gwerthusiad y cynnig?

Ar ddiwedd y cyfnod pum mlynedd, yn 2027.

5c) Pwy sy'n gyfrifol am fonitro ac adolygu'r cynnig?

Gwasanaethau Cymraeg: Rheolwr Gwasanaeth a'r Uwch Swyddog Cydymffurfio.

5d) Sut bydd y canlyniadau o'r broses fonitro'n cael eu defnyddio i ddatblygu cynigion yn y dyfodol?

Bydd yr asesiad statudol o Strategaeth 2022-2027 yn darparu argymhellion mewn perthynas â meysydd i'w datblygu ymhellach a/neu eu gwella. Bydd modd i Aelodau helpu i ddatblygu unrhyw gynigion ar gyfer y dyfodol yn rhan o'r broses fonitro flynyddol.

ADRAN 6 - ADOLYGU

Ar gyfer pob cynnig polisi, p'un a yw'n Benderfyniad Allweddol Arwyddocaol ai peidio, rhaid i chi anfon yr asesiad yma at y Garfan Amrywiaeth a Chynhwysiant – cydraddoldeb@rctcbc.gov.uk a'r Garfan Ymgynghori ac Ymgysylltu – ymgynghori@rctcbc.gov.uk yn y lle cyntaf ar gyfer rhywfaint o arweiniad cychwynnol ac adborth. Yn rhan o'r Broses Asesu Effaith ar y Gymraeg, Cydraddoldeb a'r Ddyletswydd Economaidd-gymdeithasol, dylai pob cynnig sy'n dod o fewn y diffiniad o Benderfyniad Allweddol Arwyddocaol gael ei osod ger bron Swyddogion y Panel Adolygu. Mae swyddogion o bob rhan o Wasanaethau'r Cyngor yn rhan o'r panel yma ac mae'n gweithredu fel ffrind beirniadol cyn i'ch adroddiad gael ei gwblhau a'i gyhoeddi ar gyfer cymeradwyaeth gan y Cabinet / Uwch Arweinwyr y Cyngor.

Os yw'r cynnig yma'n cael ei ystyried yn Benderfyniad Allweddol Strategol, anfonwch eich asesiad effaith i gyfeiriad e-bost - BusnesyCyngor@rctcbc.gov.uk fel bod modd trefnu Panel Adolygu i drafod eich cynnig. Darllenwch ein dogfen ganllaw i gael rhagor o wybodaeth am beth yw Penderfyniad Allweddol Sylweddol.

Mae'n bwysig cadw cofnod o'r broses yma fel bod modd i ni ddangos sut rydyn ni wedi ystyried ac ymgorffori ystyriaethau Amrywiaeth/Economaidd-gymdeithasol lle bynnag y bo modd. Sicrhewch eich bod chi'n diweddarau'r adrannau perthnasol isod ar y cyd â'r adrannau perthnasol

Sylwadau'r Garfan Amrywiaeth a Chynhwysiant	Dyddiad Ystyried y Cynnig	Disgrifiad byr o unrhyw newidiadau a wnaed yn dilyn ystyriaethau gan Swyddogion y Panel Adolygu
Ychwanegwyd yr holl sylwadau/awgrymiadau a dderbyniwyd gan y Garfan Cydraddoldeb ac Amrywiaeth cyn eu cyflwyno i'r panel adolygu	Gorffennaf 2022	
Sylwadau'r Adran Ymgynghori	Dyddiad Ystyried y Cynnig	Disgrifiad byr o unrhyw welliannau a wnaed yn dilyn yr ymgynghoriad
Gweler Atodiad 2 o'r prif adroddiad	Medi 2022	Rhodddwyd ystyriaeth i ganlyniadau'r ymgynghoriad wrth lunio'r strategaeth newydd.
Sylwadau Swyddogion y Panel Adolygu	Dyddiad Ystyried y Cynnig	Disgrifiad byr o unrhyw newidiadau a wnaed yn dilyn ystyriaethau gan Swyddogion y Panel Adolygu

Mae angen cryfhau'r dyfyniadau a'r sylfaen dystiolaeth a chwblhau Adran 4a.	Medi 2022	Diweddarwyd y dyfyniadau yn unol â'r argymhellion, gan gynnwys yr adran ar gyfer mamau beichiog a'r rhai sydd ar gyfnod mamolaeth ac ychwanegwyd datganiad at Adran 4a.
---	-----------	---

ADRAN 7 - CRYNODEB O'R EFFEITHIAU GAN Y CYNNIG

Rhowch grynodeb o'r asesiad effaith isod, gan gynnwys rhai o'r prif effeithiau cadarnhaol a negyddol, ynghyd â throsolwg o'r camau rydych chi wedi'u cymryd ers yr asesiad effaith i gyfrannu'n well at ragor o effeithiau cadarnhaol. Rhaid cynnwys y crynodeb hwn yn yr adran Ystyriaethau Cydraddoldeb sy'n rhan o dempled adroddiad Uwch Reolwyr y Cyngor/y Cabinet. Nid yw'n ddigonol i ysgrifennu 'Gweler yr adroddiad llawn yn Atodiad X'. Rhaid i'r asesiad effaith gael ei gyhoeddi ochr yn ochr â'r adroddiad.

Mae Asesiad Effaith ar Gydraddoldeb wedi'i gwblhau ac mae'r prif ganfyddiadau fel a ganlyn:

Mae Strategaeth Hybu'r Gymraeg yn cael effaith gadarnhaol ar y nodweddion gwarchoddedig felly nid oes angen asesiad llawn ar hyn o bryd. Mae cynllun gweithredu sy'n tanategu'r Strategaeth Hybu'r Gymraeg yn cael ei ddatblygu ar hyn o bryd a bydd yn cael ei gadarnhau ar ôl i ddata newydd Cyfrifiad 2021 gael ei gyhoeddi.

ADRAN 8 - AWDURDODI

Swyddog Arweiniol:

Enw: Steffan Gealy

Swydd: Rheolwr Gwasanaeth - Gwasanaethau Cymraeg

Dyddiad: 26 Medi 2022

Rwy'n argymhell bod y cynnig:

- Yn cael ei roi ar waith heb unrhyw welliannau
- Yn cael ei roi ar waith gan ystyried y camau lliniaru sydd wedi'u hamlinellu
- Yn cael ei wrthod oherwydd effeithiau negyddol anghymesur y bydd y cynnig yn eu cael ar grwpiau gwarchoddedig neu oherwydd anfantais economaidd-gymdeithasol

Atodiad 3

Cymeradwyaeth y Pennaeth Gwasanaeth/Cyfarwyddwr:

Enw: Nicola Lewis

Swydd: Pennaeth Gwasanaethau Cymuned a'r Gymraeg

Dyddiad: 26 Medi 2022

Cyflwynwch yr asesiad effaith yma gydag unrhyw Adroddiadau i'r Cabinet / Uwch Reolwyr y Cyngor.